م**قاله پژوهشی** مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان دوره دهم، شماره سوم، پاییز ۱۳۹۰، ۲۰۴–۱۹۳

رعایت حقوق کودک توسط والدین از دیدگاه دانش آموزان مقطع راهنمایی شهر گرگان

ليلا جويباري '، اكرم ثناكو '، امان بيبي سلطاني "

دریافت مقاله: ۸۹/۳/۲۳ ارسال مقاله به نویسنده جهت اصلاح: ۸۹/۶/۲۱ دریافت اصلاحیه از نویسنده: ۸۹/۱۱/۱۴ پذیرش مقاله: ۸۹/۱۲/۷

چکیده

زمینه و هدف: در سراسر جهان به ویژه در کشورهایی که به توسعه اجتماعی و اقتصادی مطلبوب تری رسیده اند، بخش مهمی از منابع مادی و معنوی صرف توجه به کودکان و حمایتهای جسمی و روحی آنان می شود. در این بین، خانوادهها نسبت به کودکان خود بیشترین حق را دارند و باید آنها را تأمین کنند. هدف از این مطالعه، بررسی میزان رعایت حقوق کودک توسط والدین از دیدگاه دانش آموزان مدارس راهنمایی بوده است.

مواد و روشها: در این مطالعه مقطعی، ۱۰۱۶ دانش آموز دختر و پسر مدارس راهنمایی شهر گرگان در سال ۱۳۸۷ با استفاده از پرسش نامهای مبتنی بر منشور حقوق کودک سازمان ملل متحد، حاوی ۳۱ سؤال اختصاصی، مـورد بررسـی قـرار گرفتند. از نمونه گیری تصادفی چند مرحلهای استفاده شد. داده ها با استفاده از نرمافزار SPSS و آزمون های آماری توصیفی و استنباطی تجزیه و تحلیل شدند.

یافته ها: حدود ۷۰/۶٪ از دانش آموزان مورد مطالعه، اظهار داشتند حقوق آنها توسط والدین شان به طور کامل رعایت می شود. بین جنسیت دانش آموز (p=۰/۰۴)، تحصیلات پدر و مادر (p=۰/۰۰۱)، شغل پدر (p=۰/۰۰۱)، در آمد خانواده (p=۰/۰۰۱) با میزان رعایت حقوق کودک توسط والدین، ارتباط معنی دار آماری یافت شد.

نتیجه گیری: اگرچه عوامل متعددی در امنیت جسمی و روحی کودک نقش دارنـد، اما نقـش پـدر و مـادر حیـاتی اسـت. یافتهها نشان داد به طور کلی رضایتمندی کودکان از رعایت حقوق توسط والدین آنها خوب بوده است.

واژههای کلیدی: حقوق کودک، والدین، دانش آموز، دیدگاه

۱- استادیار گروه آموزشی پرستاری کودک و خانواده و مرکز تحقیقات پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی گلستان

۲- (نویسنده مسئول) استادیار گروه آموزشی پرستاری بهداشت جامعه و روان و مرکز تحقیقات پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی گلستان
 تلفن: ۱۹۲۰-۲۰۱۹-۲۰۱۱ دورنگار: ۱۷۱۱-۴۲۲۵۱۷۱ پست الکترونیکی: a_sanagu@yahoo.com

٣- كارشناس پرستاري، كميته تحقيقات دانشجويي، دانشگاه علوم پزشكي گلستان

مقدمه

مقوله حقوق کودک از مباحث بنیادی حقوق بـشری، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی است [۱]. هـر کودک به عنوان یک بشر، تا حدود مشخصی از حقوق برخوردار است. حقوقی چون پذیرش کودک، تولد سالم، زندگی در محیطی سالم، برآورده کردن نیازهای اولیه، پیوسته مورد محبت قرار گرفتن، دستیابی به مهارتهای ذهنی و عاطفی لازم، قرار گرفتن تحت پوششهای مراقبتی و ... نمونههایی از حقوق کودک است [۲]. Melton در رده کسانی قرار دارد که برای اولین بار به بررسی مفهوم حقوق کودک از دیدگاه کودکان پرداخته است. او از رویکرد پیاژه و تکامل اخلاقی کلبرگ برای توضیح پیشرفت تکاملی کودکان در درک مفاهیمی مانند حقوق استفاده کرد [۳]. Helwig در یک مطالعه به بررسی نظرات کودکان ۶، ۱۰، ۱۲ و ۲۲ ساله پرداخت. وی دریافت توانایی کودکان برای تفکر انتزاعی در اواسط دوران کودکی ظهور می یابد [۴]. کودکان قادر به مشارکت در مطالعات مربوط به حقوق انسانی خود میباشند. در یک مطالعه ۳۰۰۰ کودک ۵ تا ۱۸ ساله بـه پرسـشنامـهای در باره حقوق کودکان، شهروندی و اولویتهای مدنظرشان برای تغییر شهرشان پاسخ دادند [۵]. در مطالعهای، دیدگاه کودکان درباره انتظارات از والدین مورد ارزیابی قرار گرفت. کودکان دوست نداشتند شاهد خشونتهای خانگی باشند، به ویژه وقتی پدر همسرش را کتک میزنـد. آنهـا والـدین الكلى را دوست نداشتند. تقريباً تمام كودكان از تنبيه فيزيكي و تحقير توسط والدين و مراقبين خود متنفر بودند [۶]. بنابراین، کودکان قادر به تشخیص حقوق خود مىباشند. از طرفى مطابق دستورات ديني، بـراي والـدين

الزامات خاصی به منظور اطمینان از رعایت حقوق کودک در نظر گرفته شده است. اگر والدین بیماری قابل انتقال به کودک دارند باید از موازین پیشگیری استفاده کننـد. هـر کودک حق مشروعیت، نام خوب، پناهگاه، نگهداری و مراقبت بهداشتی را دارد. همچنین مادران ملزم به شیردهی هر کودک حداقل برای دو سال کامل میباشند. كودكان حق امنيت مالى دارنـد. والـدين نبايـد ترجيحـى نسبت به پسران نشان بدهند و دختران خود را تحقیر کنند یا انها را نادیده بگیرند [۷]. در ایران در زمینه حقوق کودک مطالعات اندکی انجام شده است اما با بررسی مطالعات عدم رعایت حقوق کودک، کودکاُزاری از سوی خانواده که نقطه مقابل حقوق کودک میباشد، میتوان به این مشکل پی برد. برای مثال می توان به شیوع کودکآزاری جنسی ۰/۰۶٪ در تهـران [۸] و پـارگی قلـب یک کبودک ده سیاله [۹] و یبا کبودکآزاری در اثبر خشونتهای خانگی والدین [۱۰]، کـودکآزاری منجـر بـه کوری و ناشنوایی در شیرخوار ۸ ماهـه [۱۱]. آزار جـسمی کودک چهار ماهه [۱۲]. سوء استفاده هیجانی از کودک ۸ ساله توسط اعضای خانواده [۱۳] و یا فوت کودک در اثـر صدمات کشنده شکمی [۱۴] اشاره نمود. از طرفی، مطالعات در زمینه آگاهی و نگرش و عملکرد کادر درمانی در مورد سوء رفتار با کودک، نشان دهنده نیاز به برنامهریزی و آموزش برای کادر درمانی میباشد [۱۸-۱۸]. کودکان انواع سوء رفتار شـامل آزار جـسمی، غفلـت و آزار عاطفی را در خانواده تجربه مینمایند [۲۰-۱۹]. در بررسی کودکآزاری، والدین بیش از سایرین، عامل کودکآزاری بودهانید [۲۲-۲۲]. عـواملی از قبیـل میـزان تحصیلات پدر و مادر، وضعیت اقتصادی، اجتماعی خانواده و تعداد فرزندان [۲۳-۲۳] ، نحوه كيفيت زنـدگي والـدين

[۲۴]. مادران خانهدار، پدران معتاد و خانوادههای با سابقه طلاق، عوامل رواني اجتماعي خانوادگي، داشتن والدين بــا سابقه کـودکآزاری [۲۶-۲۰،۲۵–۱۹] در بـروز رفتارهـای کودکآزاری موثر هستند. از طرفی، مطالعات نشان میدهند کودک آزار دیده، کاهش حافظه [۲۷]، افسردگی، اضطراب، فشار روانی را نیز تجربه می کند [۲۴] و به اهداف متعالى گرايش كمترى دارد [۲۸]. از نظر سازمان ملل، دوران کودکی مستلزم مراقبت و مساعدت ویـژه است. تأمین یک زندگی شاد و ایمن و خلاق بـرای کـودک حـق اوست. کودک می تواند بدون توجه به هیچگونه تمایزی از حیث رنگ، جنس، عقیده سیاسی، مذهب و ... از کلیه حقوق مربوط به خود استفاده کند [۲۹]. از این رو لازم است که هم کودک و هم والدین نـسبت بـه حقـوق خـود آگاه باشند [۱]. خانواده به عنوان گـروه بنیـادین جامعـه و محیط طبیعی رشد و رفاه کلیه اعضای خانواده و به ویـژه کودکان خود باید از مساعدت و حمایت ویـژه برخـوردار شود تا بتواند مسئولیتهایش را انجام دهد و کودک به رشد کامل و هماهنگ و خود شکوفایی برسد [۲۹].

با توجه به این که مطالعات در زمینه بررسی دیدگاه کودکان در باره حقوق خود کمتر انجام شده است، در پژوهش حاضر میزان رعایت حقوق کودک توسط والدین از دیدگاه دانش آموزان مدارس راهنمایی گرگان مورد ارزیابی قرار گرفت.

مواد و روشها

در این مطالعه توصیفی مقطعی، دانش آموزان دختر و پسر مشغول به تحصیل در مدارس راهنمایی دولتی شهر گرگان مورد مطالعه قرار گرفتند. فهرستی از مدارس که در سه منطقه اقتصادی متفاوت (بد، متوسط، خوب) واقع

بودند، تهیه شد. از هر منطقه به صورت تصادفی ۶ مدرسه (۳ مدرسـه دخترانـه و ۳ مدرسـه پـسرانه) انتخـاب و نمونـه گیـری در ۱۸ مدرسـه انجـام شـد. در هـر مدرسـه حداکثر ۶۰ پرسشنامه و در مجمـوع

 $n = rac{z^2 \ p(1-p)}{d2}$ برسشنامه توزیع شد. با توجه به فرمول حجم نمونه، نمونـه مـورد

نیاز ۹۹۸ نفر برآورد گردید. با پیشبینی افت نمونه ۱۰۲۰ پرسشنامه توزیع و در مجموع ۱۰۱۶ پرسشنامه تکمیل شدند.

نمونهها متناسب با تعداد دانشآموزان یک مدرسه به طور تصادفی انتخاب شدند. پرسشنامه شامل ۱۰ سوال مربوط به مشخصات دموگرافیک و ۳۱ سوال مربوط به حقوق کودک بود و ابعاد فیزیکی و روحی مراقبت والـدین نسبت به کودک را می سنجید. معیار سنجش، لیکرت ۴ قسمتی از ۱ الی ۴ به صورت کاملاً مخالف تا کاملاً موافق و نمره قابل حصول در این بخش حداقل ۳۱ و حداکثر ۱۲۴ بود. جهت نقطه برش، امتيازات «۶۲–۳۱ اصلاً رعايت نمی شد، ۹۳-۹۳ رعایت می شد و ۹۲۴-۹۴ کاملاً رعایت می شد» در نظر گرفته شد. پرسش نامه ها توسط محقق و همكارانش توزيع گرديدند. براي دانشآموزان نحوه تكميل پرسشنامه و هدف از آن توضیح داده شد. بر اساس شرایط هر مدرسه از نظر مکان و زمان با هماهنگی مدیر مدرسه در مكانى أرام و جدا از بقيه دانش آموزان (نماز خانه مدرسه یا کلاس خالی) پرسشنامه تکمیل شد. دانش آموزان در زمان تکمیل با هم در ارتباط نبودند. زمان در نظر گرفته برای پاسخدهی پرسشنامه حداکثر ۳۰ دقیقه در نظر گفته شد.

مدت جمع آوری اطلاعات یک نیم سال تحصیلی؛ مهرماه تا اسفند ماه ۱۳۸۷ بود. این پرسش نامه بر اساس

منشور حقوق کودک سازمان ملل متحد تهیه گردید. برای اعتبار سنجی، پرسشنامه به ۱۰ تن از اساتید دانشگاه علوم پزشکی گرگان داده شد. بـرای پایـایی ابـزار در یـک مطالعه آزمایشی ۲۰ دانشآموز بررسی شدند. ضریب آلفای کرونباخ ابزار ۸/۰ بود. آنالیز دادهها با اسـتفاده از نـرمافـزار SPSS و آزمـونهـای توصـیفی و تحلیلـی انجـام شـد و p<-۰/۵ معنیدار در نظر گرفته شد.

کلیه ملاحظات اخلاقی در این پـژوهش از قبیـل اخـذ مجوز پژوهش، محرمانه نگه داشتن اطلاعات و حفـظ حـق کنارهگیری از مطالعه در هر زمان رعایت شد.

نتايج

محدوده سنی دانشآموزان مورد مطالعه ۱۱ تا ۱۷ سال و میانگین سنی آنها ۱۳/۴۸±۱۲۰۸ سال بود. بیشترین فراوانی مربوط به گروه ۱۴-۱۳ سال بود. ۴۱٪ دانش آموزان دختر و ۵۹٪ پسر بودند. از نظر قومیت، ۷۹/۲٪ فارس و مابقی سیستانی، ترکمن و سایر قومیتها را شامل میشد. ۳۲/۳٪ دانشآموزان در مقطع اول راهنمایی، ۲۶/۲٪ دوم راهنمایی و ۴۱/۵٪ سوم راهنمایی تحصیل می کردند. میزان سواد ۴۸/۳٪ پدران در حد بیسواد و ابتدایی، ۴۱/۶٪ راهنمایی و دبیرستان، ۱۰/۱٪ دانشگاهی بود. ۵۴/۵٪ مادران بی سواد و کمسواد بودند، ۳۸/۵٪ تحصیلات راهنمایی و دبیرستان و ۷٪ تحصیلات دانشگاهی داشتند. در مورد شغل پدر ۲۴/۸٪ کارمند، ۶۸/۲٪ شغل آزاد و ۷٪ بیکار بودند. ۸۷/۸٪ مادران خانه دار، ۴/۳٪ کارمند، ۵/۹٪ کارگر بودند. ۳۲/۶٪ خانوادهها دارای ۲ فرزند بودند. از نظر اقتصادی ۱۱/۶٪ خانواده خود را ضعیف، ۳۳/۸٪ متوسط، ۴۵/۶٪ خوب و ٩٪ خيلي خوب ميدانستند.

۷۰/۶٪ کودکان اظهار داشتند حقوق شان از سوی والدین کاملاً رعایت می شود. ۲۸/۶٪ گزینه «رعایت می شود» و ۷۰/۸ «رعایت نمی شود» را انتخاب کردند.

از دیدگاه دانش آموزان، بین میزان رعایت حقوق کودک توسط والدین با جنسیت کودکان ارتباط معنیدار آماری دیده شد (p=٠/٠۴). دیدگاه پسران از نظر رعایت حقوق کودک توسط والدین مثبتتر از دختران بود. ارتباط رعایت حقوق کودک توسط والدین با قومیت دانش آموزان معنیدار نبود. همچنین بین رعایت حقوق کودک توسط والدین از دیدگاه دانش آموزان و سال تحصیلی، ارتباط معنیدار آماری دیده نشد.

ارتباط رعایت حقوق کودک توسط والدین از دیدگاه دانش آموزان و تحصیلات پدر معنی دار آماری بوده است (p=٠/٠٠١). دانش آموزان با پدری با تحصیلات دانشگاهی و یا تحصیلات بالاتر نسبت به دانش آموزان با پدر بی سواد، دیدگاه مثبت تری در خصوص رعایت حقوق خود توسط والدین شان داشتند.

ارتباط بین رعایت حقوق کودک توسط والدین از دیدگاه دانش آموزان و تحصیلات مادر نیز معنی دار بود (p=٠/٠٠١). دانش آموزان دارای مادر با تحصیلات متوسطه و تحصیلات دانشگاهی نسبت به دانش آموزان با مادر بی سواد نسبت به رعایت حقوق خود نظر مثبت تری داشتند. رعایت حقوق کودک توسط والدین از دیدگاه دانش آموزان با شغل پدر نیز ارتباط معنی دار آماری داشته است (p=٠/٠٠١). دانش آموزان دارای پدر کارمند و شغل آزاد نسبت به دانش آموز با پدر بیکار اظهار داشتند که حقوق کودک برای آنها بیشتر رعایت می شود.

اگرچه رعایت حقوق کودک توسط والدین از دیدگاه دانش آموزان مدارس گرگان با شغل مادر ارتباط معنیدار

آماری نداشت، اما درصد بیشتری از دانش آموزان دارای مادر کارمند و یا خانهدار نسبت به دانش آموزان با مادری با شغل کارگری اظهار داشتند که حقوق شان رعایت میشود. رعایت حقوق کودک با درآمد والدین ارتباط معنیدار آماری داشته است (p=٠/٠٠۱). دانش آموزان با والدینی با درآمد خیلی خوب نسبت به دانش آموزان با والدینی با درآمد متوسط و ضعیف رعایت حقوق خود توسط درآمد متوسط و ضعیف رعایت حقوق خود توسط

والدینشان را بیشتر گزارش کردند. رعایت حقوق کودک بر حسب تعداد اعضاء خانواده نیز ارتباط معنیدار داشت (p=-/۰۰۱). رعایت حقوق کودک دانشآموزانی که میانگین تعداد افراد خانواده کمتری داشتند نسبت به سایر دانشآموزان بیشتر بود.

جدول ۱ - میانگین و انحراف معیار نمرات کسب شده از سؤالات پرسش نامه حقوق کودک

	ميانگين	انحراف معيار
ینم به من اجازه میدهند که به مدرسه بروم.	٣/٨٣	•/۴٧
.ینم تغذیه خوب و مقوی را در اختیار من م <i>ی گ</i> ذارند.	٣/۵٨	./81
می که والدینم برای من انتخاب کردهاند راضیم.	٣/۵۶	·/YA
ینم همه امکانات بهداشتی را در اختیار من میگذارند (غذای سالم).	٣/۵۵	• /Y
ینم به رشد و تکامل من اهمیت میدهند.	٣/۵٢	•/89
ینم به اندازه توانایی خود امکانات (آموزشی، رفاهی، تفریحی) در اختیار من قرار میدهند.	4/41	./٧۴
ینم نسبت به آینده من نگران هستند.	4/48	٠/٨٢
ینم امکانات آموزشی را در اختیار من قرار میدهند.	٣/۴۵	•/٧٩
ینم به همه بچههایشان به یک اندازه توجه میکنند.	4/44	•/41
ینم یک زندگی شاد را برای من فراهم میکنند.	٣/٣٩	•/
ینم به رشد همه بچههایشان به یک اندازه توجه میکنند.	٣/٣٨	·/ Y ٩
ینم به من اجازه بازی میدهند.	٣/٣۵	·/ Y ٩
ینم مسکن خوب را در اختیار من گذاشتند.	٣/٣۵	·/ Y ٩
ینم از من به اندازه تواناییام انتظار دارند.	٣/٣۵	./٧۴
دینم مرا به تفریح و گردش میبرند.	٣/٣٠	·/ Y ٩
ینم مرا تنبیه بدنی میکنند.	٣/٢٧	•/ \ \ \
ینم به من اجازه میدهند در امور مربوط به خودم مشارکت کنم.	4/24	٠/٨٢
،ینم بین بچههای دختر و پسر فرق میگذارند.	٣/٢١	./94
ینم بیشتر از توانم از من کار بدنی م <i>ی ک</i> شند.	٣/١٨	•/98
ینم در زمینه بلوغ به من آموزش میدهند.	٣/١٧	•/91
ینم اوقات فراغت من را به بهترین نحو پر میکنند.	٣/١۵	٠/٨٣
ینم در خانه مرا از لحاظ روحی تحت فشار قرار میدهند.	٣/١٣	•/98
ینم به من اجازه میدهند که با بچههای دیگر ارتباط داشته باشم.	٣/١٢	./94
ینم به من اجازه میدهند به راحتی اظهار عقیده کنم.	٣	·/AY
ینم به حرفها و درد دلهای من گوش نمیدهند.	7/98	1/•9
ینم گاهی نسبت به خواستههای مالی من بی توجه هستند.	7/14	٠/٠٢
ینم مجلات و کتابهای مربوط به کودکان را در اختیار من میگذارند.	7/89	1/•9
ينم مرا تنبيه كلامىمىكنند.	۲/۶۸	1/• 4
ینم گاهی مرا از لحاظ روحی درک نمیکنند.	۲/۵۵	1/.8
ینم مرا با بچههای دیگر مقایسه م <i>ی ک</i> نند.	۲/۵۳	1/11
ینم عقاید مذهب <i>ی خ</i> ود را به من تحمیل میکنند.	۲/۲۳	1/17

همان طور که جدول ۱ نشان می دهد، هر چند از دیدگاه کودکان حقوق کودک توسط والدین رعایت می شد اما با توجه به میانگین کسب شده، بیشترین امتیاز به ترتیب مربوط به «توجه به تحصیلات، تغذیه، گذاشتن نام نیک، رعایت بهداشت، رشد و تکامل، امکانات رفاهی آموزشی و تفریحی و نگرانی برای آینده» می باشد. کمترین میانگین نیز مربوط به «القاء عقاید مذهبی، مقایسه کودک با دیگران، تنبیه کلامی، عدم درک از لحاظ روحی، محدودیت در مطالعه آزاد» است. کسب میانگین بیشتر به معنی رعایت حقوق بیشتر از سوی خانواده است.

بحث

نتایج این مطالعه نـشان داد ۷۰/۶٪ کودکـان بـر ایـن باورند که حقوق شان از سوی والدین کاملاً رعایت می شود، ۲۸/۶٪ «رعایت می شود» و در ۰/۸٪ «رعایت نمی شود». هیچکدام از کودکان گزینه «اصلا رعایت نمی شود» را انتخاب نکردند. جنسیت دانشآموز، تحصیلات پدر و مادر، شغل پدر، درآمد خانواده و تعداد اعضای خانواده، متغیرهایی بودند که با میزان رعایت حقوق کودک توسط والدين ارتباط معنىدار داشتند. حقوق دانشآموزان پسر نسبت به دانش آموز دختر بیشتر رعایت می شد. پدر و مادر تحصیل کرده، پدر کارمند و با درآمد خوب و خانواده با اعضای کمتر، حقوق کودکان را بیشتر رعایت می کردند. نتایج مطالعات نشان میدهد عواملی از قبیل میزان تحصیلات پدر و مادر، وضعیت اقتصادی اجتماعی خانواده و تعداد فرزندان در بروز رفتارهای کودکآزاری مؤثرنـد [۲۵، ۲۳-۲۳]. در مطالعات مـذكور مشخـصات والـدين بـر رعایت حقوق کودک و امنیت در خانواده تأثیر گذار خوانده

شد. در بررسی حاضر اگرچه وضعیت اقتـصادی خـانواده از دانشآموزان پرسش شد، نتایج مؤید آن است کودکانی که خانواده خود را از نظر اقتصادی خوب ارزیابی نمودند نسبت به دانش آموزانی که وضعیت اقتصادی خانواده خود را ضعيف ميدانستند، معتقدند حقوق شان بيستر رعايت می شود. وضعیت اقتصادی می تواند بر کیفیت زندگی خانواده اثر گذار باشد. Mohammad Khani در بررسی کیفیت زندگی والدین کودکآزار گزارش نمود نمره کل کیفیت زندگی والدین دانشآموزان آزاردیده به طور معنی داری پایین تر از نمره کل کیفیت زندگی والدین دانشآموزانی است که مورد آزار قرار نگرفته بودنـد [۲۴]. در مطالعه حاضر جنسیت در میزان رعایت حقوق کودک، ارتباط معنیداری را نشان داد. از دیدگاه دانشآموزان پسر، والدین حقوق بیشتری را برای انها نسبت به دختران رعایت می کردند. در مطالعه Tofighi و Hushdar شیوع کودکآزاری جنسی در دختران ۲/۷ برابر بیش از پسران بوده است [۸].

در مطالعه حاضر بیشترین موارد حقوق کودک مربوط به مسائلی از قبیل تحصیلات، تغذیه و رعایت بهداشت بوده است و مواردی از قبیل مشارکت دادن کودک در امور خود و اظهار عقیده، داشتن کلام احترامآمیز و درک روحی کودک کمترین میانگین را کسب نموده است. بیشترین فراوانی سوء رفتار مربوط به سوء رفتار عاطفی نسبت به فرد در مطالعه Namdari از سوی خانواده در هر دو گروه پسران و دختران بوده است. سوء رفتار بدنی در دختران و پسران عمدتاً از جانب والدین و سپس برادر بوده است. بین وضعیت مالی خانواده و سوء رفتار جسمی و عاطفی نیز

ارتباط معنی دار دیده شد [۲۲]. در مطالعه حاضر، کودکان اظهار داشتند که خیلی کم از سوی والدین مورد تنبیه واقع می شوند. در بررسی کودکآزاری جسمانی کودکان زیر ۱۸ سال مراجعه کننده به سه مرکز آموزشی کودکان تهران، ۱۲/۲٪ آنان دچار آزار جسمانی شده بودند. ۱۸/۲٪ موارد آزار جسمانی در حد متوسط بوده است. والدین بیش از سایرین، عامل کودکآزاری جسمانی بوده اند. بیشترین عامل مستعدکننده کودکآزاری جسمانی؛ بیش فعالی، شب ادراری و ناخواسته بودن ذکر شده است. یکی از عوامل مستعدکننده کودکآزاری جسمانی در خانواده و عوامل مستعدکننده کودکآزاری جسمانی در خانواده و همچنین کودکان آسیب دیده، تعداد زیاد فرزند بوده است [۲۱]. در پژوهش حاضر، مشکلات روانی و اعتیاد خانواده و همچنین در گیری های خانواد گی از قبیل طلاق و متارکه مورد در گیری های خانواد گی از قبیل طلاق و متارکه مورد بررسی قرار نگرفت.

مطالعات حاکی از آن است که مشکلات مربوط به عدم رعایت حقوق کودک، یک پدیده جهانی است. بررسی دیدگاه دانش آموزان لیتوانی در خصوص اهمیت و وجود حقوق شان در خانه و مدرسه، مؤید اختلاف بین حقوق موجود و اهمیت آن در مدرسه بوده است. عدم احترام برای شخصیت کودک، افکار و احساسات و خودمختاری از مشکلات اصلی است که کودکان در لیتوانی تجربه میکنند [۳۰]. دانش آموزان در پژوهش حاضر در مجموع بر این اعتقاد بودند که حقوق شان توسط والدین رعایت می شود اما در برخی از مسائل به طور کامل رعایت نمی شده است و یا از سوی والدین ارزش کمی به آن داده می شود. در بررسی دیدگاه معلمان، والدین و کودکان خردسال درباره حقوق کودک، سه مضمون اصلی «تأمین،

محافظت و مشارکت» بودهاند [۳۱]. پژوهش حاضر تلویحاً دال بر آن است که والدین در جنبههای تأمین و محافظت از کودک تلاش نمودهاند اما در اعطای استقلال به فرزند و عقاید او محدودیت قائل میشوند. سؤالاتی از قبیل مشارکت دادن در مسائل خود و یا آزادی، امتیاز کمتری را به خود اختصاص داده است.

اگر کودکان توسط کسانی که با آنها زندگی می کنند مورد حمایت قرار نگیرند، نمی توانند به حقوق خود دست یابند. نگرش ۴۶۱ دانشجوی مقطع کارشناسی ساکن در ایالات متحده و کانادا نسبت به پرورش کودکان و حقوق خودمختاری مورد بررسی قرار گرفت. از دانشجویان خواسته شد به یک کودک (۸، ۱۰، ۱۲، ۱۴، یا ۱۶ سـال) به هنگام پاسخ به سؤالات فکر کنند. دانشجویان به شدت حقوق مربوط به پرورش را مورد حمایت قرار دادند اما به طـور کلـی نـسبت بـه حقـوق خودمختـاری کودکـان غیرحمایتی بودند. دانشجویان کانادایی پشتیبانی بیستری برای خودمختاری نسبت به دانشجویان آمریکایی نشان دادند. در هر دو گروه، حمایت به طور قابل توجهای با سن کودک مورد نظر افزایش یافت. به هنگام پاسخ به سؤالات، شرکت کنندگان حقوق کودک را وابسته به عوامل شخصی، فردی و اجتماعی در نظر گرفتند [۳۲]. نتایج این مطالعه نشان داد همانند پژوهش حاضر، والدین در مورد حقوق کودک خودمختاری را کمتر رعایت می کردند. والدین به مشارکت کودک در مسائل خود، عقاید مذهبی، درک کودک و برآورد خواستههای مالی کودک توجه کمی داشتند. از محدودیت این مطالعه در نظر گرفتن گروه سنی خاص کودکان در مقطع راهنمایی بود. شاید در نظـر

گرفتن کودکان در مقطع دبیرستان و همچنین دبستان می توانست تأثیر سن را در برداشت کودک از سؤالات پرسیده شده، نشان دهد.

نتيجهگيري

اگرچه در امنیت جسمی و روحی کودک ابعاد بسیاری نقش دارند اما نقش پدر و مادر حیاتی است. یافتهها نشان داد به طور کلی، رضایت مندی کودکان از رعایت حقوق توسط والدین خوب بوده است. پدر و مادر تحصیل کرده، پدر کارمند و با درآمد خوب و خانواده با اعضاء کمتر نیز حقوق کودکان را بیشتر رعایت می کردند. این تحقیق با توجه به مشخصههای خاص اقتصادی، اجتماعی مردم این منطقه از کشور انجام شده است. دانش حاصل از این مطالعه می تواند در برنامههای آموزش والدین با هدف

افزایش ظرفیت والدین برای پرورش سلامت کودک، آموزش، محافظت و مشارکت در موضوعاتی که بر آنها اثر می گذارد، کمک کند. برنامههای آموزش والدین را می توان با چاپ کتابچههایی برای والدین توسعه داد. مطالعات در زمینه بررسی دیدگاه کودکان نسبت به رعایت حقوق کودک توسط والدین در سنین و در قومیتهای مختلف پیشنهاد می گردد.

تشکر و قدردانی

این پژوهش با حمایت معنوی و مادی معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی گلستان انجام شده است. از همکاری مسئولین آموزش و پرورش گرگان قدردانی میشود. سپاس ویژه خود را تقدیم دانش آموزان عزیز مدارس دولتی مقاطع راهنمایی، که با اعتماد به مجریان تحقیق، در اجرای پروژه حاضر یاری نمودند، مینماییم.

References

- [1] Safaee SH, Emami A. A glance at family rights. 7th

 Edi, Mizan Publication. Tehran 2004. [Farsi]
- [2] Kamali M, Iran F. A glance at rights of children with disability. Social Welfare Quarterly 2003; 2(7): 93-110.
- [3] Melton GB. Children's concepts of their rights. *J*Clinical Child Psychology 1980; 9: 186-90.
- [4] Helwig CC. The role of agent and social control context in judgments of freedom of speech and religion. *Child Development* 1997; 68: 484-95.

- [5] Hall DM. Children, rights, and responsibilities: Child Health Series. A practice perspective. 171-3.
 Available at: www.archdischild.co
- [6] Choudhury I, Jabeen SF. Perception of children on parenting practices. Save the Children Sweden. Regional Office for South and Central Asia. 2008. Retrieved from: www.sca.savethechildren.se
- [7] Omran AR. Children rights in Islam from the Qur'an and Sunnah. *Popul Sci* 1990; 9: 77-88.
- [8] Tofighi H, Hushdar M. Study sexual abuse cases in Tehran. J Legal Med Islamic Republic of Iran 1995; 2(5): 12-20. [Farsi]
- [9] Sheykh-Azadi A. Case report of a rare heart rupture after pressure of a heavy object on chest. *J Legal Med Islamic Republic of Iran* 1996; 3(10): 78-86.
 [Farsi]
- [10] Kardovani AH. Reactions of child and teens in domestic violence and needs for their support. J Legal Med Islamic Republic of Iran 2000; 6(19): 68-74. [Farsi]
- [11] Momen AA, Azizi Mal Amiri R. Child abuse leading to blindness and deafness: A case study. *Behbood* 2004; 8(21): 65-71. [Farsi]
- [12] Nakhjavani N. Report of severe physical child abuse in a four-month breast fed infant. J Mazandaran Univ Med Sci 2004; 13(41): 102-6. [Farsi]
- [13] Arabgol F, Sardar Pour Goudarzi SH. Emotional abuse: a consequence of delusion of sexual abuse

- (Case report) Paramedical Sciences. *J The Faculty*Of Paramedical Sci 2003; 1(1): 31-5. [Farsi]
- [14] Ebrahimi Fallah Talab F, Ghorbani Samini M. Death due to child abuse: a case report. J Gorgan Univ Med Sci 2009; 11(2): 76-8. [Farsi]
- [15] Garrousi B, Safi Zadeh H, Doust Mohammadi L. The rate of awareness and attitude of pediatricians and pediatric residents regarding child maltreatment. J Legal Medicine of Islamic Republic of Iran 2005; 11(38): 83-7. [Farsi]
- [16] Garrusy B, Safizadeh H, Tajaddini R. The Knowledge of interns of Kerman Medical Sciences University Regarding Child Maltreatment. Strides In Development Of Medical Education. J Med Edu Develop Center Of Kerman Univ Med Sci 2005; 2(2): 109-15. [Farsi]
- [17] Garussi B, Safizadeh H, Bahran Nejad B. Knowledge, attitude and practice of general practitioners in Kerman concerning child abuse. Payesh. J Iranian Institute For Health Sci Res 2006; 5(3): 213-20. [Farsi]
- [18] Bastani F. An Assessment of the knowledge of nurses working in pediatric wards regarding the concept of "child Abuse" in Tehran (1988). *Iran J Nursing* 1999; 13(20): 5-10. [Farsi]
- [19] Miri S, Foroogh Ameri G, Mohammad Alizadeh S, Forood Nia F. Prevalence of child abuse in high

- school students of Bam city (Kerman/Iran) in 2003. *J Kerman Univ Med Sci* 2006; 13(1): 43-50. [Farsi]
- [20] Kholasezadeh G, Bakhshi H, Nazer M, Sayadi AR, Pourgholami M, Rabbani AH. Child Abuse Prevalence Among Addicts Referred to the Rafsanjan Addiction Withdrawal Center in 2005. J Rafsanjan Univ Med Sci 2007; 6(1): 37-44. [Farsi]
- [21] Sayyari AA, Bagheri Yazdi SA, Jalili B, Khooshabi K, Shah Mohammadi D, Iman Zadeh F, et al. Physical child-abuse in Tehran. *Iran J Rehabilitation* 2001; 2(7-6): 7-13. [Farsi]
- [22] Namdari P. Prevalence of child abuse in Khorramabad secondary schools. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology (Andeesheh Va Raftar)* 2003; 9(33): 62-70. [Farsi]
- [23] Rashidifar N, Baraheni MN, Elahi A. Relationship of demographic factors and personality characteristics of child abuse and neglect in a group of adolescents. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology (Andeesheh Va Raftar)* 1998; 3(12): 67-75. [Farsi]
- [24] Mohammad Khani P, Delavar A, Mohammadi MR.
 Quality of life of the parents of abused children.
 Iranian Journal of Psychiatry and Clinical
 Psychology (Andeesheh Va Raftar) 2000; 6(23-22):
 37-47. [Farsi]
- [25] Sahbaie F, Davachi A, Zeraati, Najafi Z. Surveying the relationship between family, emotional, and

- social factors and child abuse in girl primary schools in Tehran Medical Science Journal of Islamic Azad University. *Tehran Medical Unite* 2006; 16(1): 43-8.

 [Farsi]
- [26] Salmani N, Hoseini SV, Ahmadi FA. Survey of effective factors in child abuse and neglection prevalence in students of Nursing Islamic Azad University In 2006. J Urmia Nursing And Midwifery Faculty 2007; 5(3): 112-6. [Farsi]
- [27] Naghavi A, Fatehi Zadeh M, Abedi MR. The cognitive consequences of child abuse in young girls. Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology (Andeesheh Va Raftar) 2006; 12(45): 140-5. [Farsi]
- [28] Nasirzadeh R, Shairi MR. The relationship between children's perception of parents violence in child rearing and children's religious beliefs. *J Res* Behaviour Sci 2010; 8(1): 57-68. [Farsi]
- [29] Committee on the Rights of the Child. Monitoring children's rights. Office of the United Nations high commissionaire for human rights. Available at: http://www2.ohchr.org/english/law/crc.htm
- [30] Tereseviciene M, Jonyniene Z. Students' Perceptions of Their Rights in Lithuania. School Psychology International, 2001. 22(2) p152-73. Retrieved from: http://www.eric.ed.gov
- [31] Mulheron SJ. Perceptions of Children's Rights in Three Early Childhood Settings. 2008. Doctoral

Dissertation Abstract. Retrieved from Victoria

Library at University of Wellington:

http://hdl.handle.net/10063/1060

[32] Peterson-Badali M, Ruck MD, Ridley E. College students' attitudes toward children's nurturance and self-determination rights. *J Appli Soc Psychol* 2006; 33(4): 730-55.

Viewpoints of Middle-School Students of Gorgan About Respecting the Children's Rights by their Parents

L. Jouybari¹, A. Sanagoo², A.B Soltani³

Received: 13/06/2010 Sent for Revision: 12/09/2010 Received Revised Manuscript: 03/02/2011 Accepted: 26/02/2011

Background and Objectives: Nowadays, throughout the world particularly in developed countries, an important part of the material and spiritual resources devoted to children and their physical and psychological needs. Of course, in this regard, parents have a major responsibility to provide children with their basic rights. The aim of this study was to survey the middle-school students' viewpoints about respecting their rights by parents.

Materials and Methods: In this cross-sectional study, 1016 male and female middle-school students of Gorgan city were included in 2008 using a randomised multistage cluster sampling procedure. A questionnaire containing 31 specific questions obtained from the United Nations Child Rights Charter was individually filled out for each student. The data was then analyzed by descriptive and nonparametric statistical tests using the SPSS software.

Results: Our findings showed that 70.6% of students stated that their rights were completely respected by their parents. The relationships between student's gender (p=0.04), parents education (p=0.001), father's job (p=0.001), family income (p=0.001), and family size (p=0.001) with respecting children rights by parents were statistically significant.

Conclusion: Although, many aspects are involved in promoting the physical and psychological well-being of children, the role of parents is of critical significance. Results showed that overall the satisfaction rate of children regarding respecting their rights by parents was reasonable.

Key words: Children's right, Parents, Student, Perspective

Funding: This research was funded by Golestan University of Medical Sciences.

Conflict of interest: None declared.

Ethical approval: The Ethics Committee of Golestan University of Medical Sciences approved the study.

How to cite this article: Jouybari L, Sanagoo A, Soltani A.B. Viewpoints of Middle-School Students of Gorgan About Respecting the Children's Rights by their Parents. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2011; 10(3): 193-204. [Farsi]

¹⁻ Assistant Prof., Dept of Child & Family Health Nursing and Nursing Research Center, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran

²⁻ Assistant Prof., Dept of Community Health Nursing and Nursing Research Center, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran

Corresponding Author, Tel: (0171) 4430360, Fax: (0171) 4425171, E-mail: a_sanagu@yahoo.com

³⁻ BS of Nursing, Student Research Committee, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran